

desemboca a mar al SSE. d'Alcalà de Xivert.

6) Una de les seves branques baixa del te. de Catí, on hi ha una pda. *La Segarra* (xxvii, 103.1), que ja trobo com *Les Segarres* en doc. de 1403 (BSCC xiv, 347).

7) *Fonteta de Segarra*, te. Fondegulla (xx, 4.15). Potser el fet d'aplicar-se repetidament a fonts i riuet està en relació amb l'abundor de pomeretes i moixeres vora els llocs alts i ben regats.

8) En el *Rept.* de Val., dins una sèrie de donacions del vast terme d'Alzira, a. 1242 es donen cases i 4 joves «in *Segerra*» (Bof., 359.26).

9) *Pla de Segarra*, a Benigànim (xxxii, 10.6).

Altres potser són més aviat post-antroponímics (com el 2): la Caseta *sagàra*, te. Morvedre (xxx, 33.16) i altres que tinc sense nota precisa (d'Alcalà i de Castellfort): sènia o clot de *la sagàra*, a Oliva (xxxiii, 36.24).

SEGARRIA. *Serra de Segària*, que MGadea (*Te. del Xè I*, 196) situa prop de Pego: és la gran i aspra barrera que separa Ondara dels pobles adjacents (Beniarbeig, Ràfol d'Almúnia etc.); ³ oït adés *segària*, adés *segària*, en l'enq. d'Ondara (xxx, 101.6, 9); i en la de Dènia, com nom de partides munt. d'aqueix poble, ²⁵ que és 6 k. a l'OSO. de Dènia.

MENCIONS ANT. Sovint en el *Rept.*, tant amb *e* com amb *a*; començant per l'epígraf: «Donationes in *Segaria*: --- molendini in term. de *Segaria* --- rafal q. dr. Nagral --- in Vinamelí, alch. de *Sagarria* --- Alcaus in valle de *Sagarria*» (Bof., 332, i altres *Segaria*, junt amb *Sagra* i *Pego*, 384; *-arria*, 385, 468); 1250: «villis Denie, *Segarrie*, Alaguar ---» (p. p. Llopis Bertomeu, *Calpe*, 230); 1257: «castells de Dènia, *Segarra*, Algar, Pop, Xalon, Calp, Olocaiba ---» (Mtz. Fdo., *Doc. Val. ACA I*, n. 40); 1258: «Sancius de Corrella --- sobre els rèdits de Dènia i *Segarra*» (id. ib., 102); 1273: Molinell --- *Segaria* (id. id., 1608); 1274: castri de *Segara* i 1275: castrorum de Calp et de *Segaria* (Llopis, *o. c.*, pp. 244, 245); 1275: «batllia de Denia e de Calp e de *Segaria*» (ib., 246); 1580: *Segaria* (*El Arch.* iv, 398 i 399). Veg. també *El Arch* II, 323, 365, i iv, 311.

No dubtem que *Segària* té bàsicament el mateix origen que *Segarra* i els homònims, com ja digué Simonet (*l. c.*), però no vacillem com ell entre el mateix i el derivat basc *sagar-di-a*, colle. 'el pomar, la pome-reda'; en el fons basta SAGARRA/SEG- com en el nom de la comarca del Princ., car ja veiem que també el val. es troba antigament en la forma *Segarra* (mencions de 1257, 1258, 1274 i *Rept.*) sense la sufixació. I al bell mig de l'aspra serra s'obre la boca de l'Avenc de *sigàra* que recullo en l'enq. de 1963 a Beniarbeig (xxxiii, 102); i el qual, naturalment, es mantingué a l'abric de l'arabització. ³⁵

Però altrament es propagaria més o menys un derivat aràbic *sāgarriya*: naixeria probablement com designació del castell (1257, 1275) —*qal'ca sāgarriya*— o de la vall (així en el *Rept.*) o batllia (1275): *kora sāgarriya*; com és sabut aqueixos adjectius nisba, en el ⁶⁰

nostre àrab vulgar retrotreien l'accent a la síl·laba anterior sempre que era llarga o tancada: d'ací, doncs, les formes *Segària* en *zia*. En fi, davant *ī*, el val. sovint canvia la *ř* en *r*; per tant també pot ser correcta la grafia minoritària *Segaria*.

No estrany a les Illes. 1352: «Johanne Doria et Jacobo *Segarria*» a. 1352 (EEMCA v, 690, 691). *Binis-segarra* «lloc» de Menorca, te. Alaior (xliv, 41.18): entenc 'els de segarra' (amb el valor personalitzador de l'àr. *ben* (no de PINNA, com en vol. I, 259). Ni als països romànics veïns: «Monte *segàra*» en el terme d'Echo (Kuhn, *RLiR.* xi, 219). *La Sigarre*, molí, te. Laurabac (Sabarthès, *Di. To. Aude*).

Segarulls, mas ant. i important en el te. d'Olèrdola, a la carena de la munt. de St. Miquel: és la pron. dominant (oït a Canyelles i a Viladellops); a dos inf. de Vfr. vaig oir primer *səgarúls*, però ho desmentiren dient-ho després amb *ř*. Com que com deriv. de *Segarra* no s'explica, potser tanmateix només li deu la *ř*, per contaminació, i ve de l'àr. *zağlūl* 'valent' (amb dissimilació *gl-l > gr-l*) (DCEC, s. v. *zagal*, cat. *sagal*).⁴

DERIV. Com a gentilici de la comarca s'han usat sobretot *segarrenc* (p. ex. '*segarrenc*' vent de l'ONO. a les maresmes del baix Llobregat) (P. Coromines, *Prometeu*, 1.^a ed., cap. 12, § 1, 199); més antic, i encara en top., *segarrès*: R. *Segarres*, a. 1203 (*Cart. St. Cu.* III, 369). «A *Segarresos*», mas, a 0h30 de St. Magí de Brufaganya, des d'on un camí, passant pel «Coll del Camp de *Segarresos*» tira cap a Miralles (1927, exc. 90).

Segarreta, és també gentilici d'ús popular: «*Vidal Segarreta*» = Mn. *Salvador Vidal*, a. 1883, company d'estudis de Milà i Fontanals per a qui recollí cançons pop. (Pujol-Puntí, *Canç. Pop.*, p. 37); també ho sentia jo al meu pare, parlant d'un company seu (Iglésies Guizart); i *Segarró* (*DAG.*), que potser tingué primer valor atenuatiu 'vent fluix de mestral' (*AlcM*); d'ací *El Segarró* que *AlcM* dona per nom d'un hostal prop de Catí, i JPuig situa a Ares (BSCC xiv, 129); sens dubte «dim. toponímic» de *Segarra*, pda. de Catí (supra); també com NP a Vallmoll (xlvi, 20.9) i a Roquetes (*AlcM*).

Segarrejar v. intr. vol dir 'ser pròxim a Segarra', 'tirar cap allò que n'és propi' (no pas 'ser sec', com malentén *AlcM*, parlant d'un lloc de la Conca de Barberà).

¹ Holder i Othmer (*BABL* vi, 339) suggerien alhora la comarca dels Ilercaones (Maestrat-Tort.) sense altre fonament que el nom local del riu del Maestrat (infra), però Holder ja ho rectifica correctament en Lacetània. — ² La treballa la precisen en aquest poble Mn. J. Segura (*Rev. d. Ci. Hist.*, Bna., iv, número 5) i CCandi (*Mi. Hi. Ca.* i, 79). — ³ *Segarria* SSiv., i GGRV, 1037 (*Segaria* és err. a la p. 1074). ⁴ Noms en *-ull* d'origen aràbic són nombrosos, p. ex. *Gassull*, *Gassulla* (veg. art. en el vol. iv, 330). No lluny dels *Segarulls* d'Olèrdola n'hi ha un al-